POLEMIKI, RECENZJE, SPRAWOZDANIA

ROCZNIKI PSYCHOLOGICZNE
Tom XIV, numer 2 – 2011

Maria M a ń k o w s k a, *Wprowadzenie do psychometrii*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2010, ss. 134

W ostatnich latach pojawiło się wiele ważnych książek, które z powodzeniem pełnią rolę podręczników wprowadzających w zagadnienia psychometrii. Warto tu wymienić przede wszystkim podręcznik Elżbiety Hornowskiej *Testy psychologiczne. Teoria i praktyka*, wydany w serii „Wykłady z Psychologii" przez Wydawnictwo Scholar, czy choćby jeden z najnowszych: *Psychometria – podstawowe zagadnienia*, opracowany pod redakcją Krzysztofa Fronczyka. Pomimo tego, że można znaleźć kilka propozycji, które pozwalają dobrze zrozumieć podstawowe zagadnienia z zakresu psychometrii i mogłoby się wydawać, że trudno tu coś dodać, książka Marii Mańkowskiej *Wprowadzenie do psychometrii* wnosi inną perspektywę, proponuje własne ujęcie omawianej problematyki.

Książka składa się z czternastu rozdziałów, które uzupełniają dwa dodatki poświęcone definicji zmiennej losowej oraz analizie regresji. W kolejnych rozdziałach omówione zostały najpierw statystyczne zagadnienia pomiaru testowego oraz założenia klasycznej teorii testów. Aż pięć rozdziałów poświęconych jest rzetelności testów i błędowi pomiaru. Dobrze wyjaśniona została statystyczna definicja rzetelności, oparta na założeniach klasycznej teorii testów. W prosty sposób pokazane zostało także przejście od definicji rzetelności do wzoru na współczynnik rzetelności, czego nie znajdziemy w innych nowych podręcznikach psychometrii. Trzy rozdziały zawierają omówienie zagadnień trafności testów, z wyjaśnieniem istoty trafności kryterialnej oraz standardowego błędu przewidywania. Oprócz tego w książce zostały opisane strategie konstruowania kwestionariuszy osobowości, analizy pozycji testowych oraz transformacji normalizacyjnej i tworzenia norm. Liczne wykresy i ilustracje obrazujące omawiane zależności pozwalają lepiej je zrozumieć; stanowią one szczególny walor dydaktyczny tego podręcznika.

Nie znajdziemy tu natomiast omówienia ogólnych zagadnień dotyczących diagnozy psychologicznej z pomocą testów czy problemów ich praktycznego stosowania. Brak ten nie stanowi jednak mankamentu, ponieważ kwestie te omówione są szeroko w innych podręcznikach psychometrii oraz diagnozy. Dzięki temu, zamiast powtarzania tych treści, Autorka proponuje uzupełnienie ich o solidne podstawy statystyczne. Wprowadza w ten sposób czytelnika w rzeczywistość, jaka kryje się za „tajemniczymi" operacjami dokonywanymi przez coraz szerzej dostępne pakiety statystyczne. Dzięki poznaniu na prostych przykładach istoty operacji prowadzących do obliczenia na przykład przedziału ufności dla wyniku otrzymanego współczynnika rzetelności dla prób o różnej wariancji, czytelnik może bardziej świadomie posługiwać się narzędziami statystycznymi w analizie wyników testowych i lepiej rozumieć raporty generowane przez programy statystyczne. W tym miejscu trzeba jednak zaznaczyć, że Autorka „idzie pod prąd" tendencjom do upraszczania i redukowania, sprowadzania wszystkiego do kilku kliknięć

myszką. Proponuje bowiem podjęcie wysiłku w celu zrozumienia zaplecza operacji matematycznych, które stoją za wynikiem generowanym przez pakiet statystyczny. W tym zakresie można się nawet zastanawiać, czy propozycja ta nie wykracza poza to, czego aktualnie się oczekuje od studenta studiów magisterskich.

Książkę wyróżnia dbałość o zapis statystyczny – Autorka zwraca na przykład uwagę na odmienny zapis parametrów dotyczących teoretycznej populacji oraz ich estymatorów z próby empirycznej, czyli wyników konkretnego badania. Ta dbałość o ścisłość nie jest przypadkowa. Sama będąc absolwentką fizyki, Maria Mańkowska zaznacza, że „U podstaw koncepcji pomiaru występującej w klasycznej teorii testów leży niewątpliwie teoria pomiaru wielkości fizykalnych” (s. 35).

Podręcznik ten stanowi podsumowanie wielu lat pracy dydaktycznej Marii Mańkowskiej. Doświadczenie to zaowocowało wypracowaniem prostych, a zarazem pozwalających zrozumieć podstawowe zagadnienia zadań. Niektóre z nich zostały zaopatrzone w przykłady rozwiązań, pokazujące, jak podejść do problemu. Inne wymagają samodzielnej pracy studenta i mogą być wykorzystane na przykład w trakcie ćwiczeń. Warto zaznaczyć, że nie są to zadania opracowane wyłącznie na użytek tej książki, ale sprawdzone w praktyce dydaktycznej.

Książka została wydana w roku odejścia na emeryturę Autorki, która przez wiele lat prowadziła zajęcia z psychometrii. Jeśli absolwenci psychologii KUL są uznawani za dobrze przygotowanych do prowadzenia diagnozy psychologicznej, to jest w tym także Jej zasługa. Jako współpracowniczka ks. prof. Zdzisława Chlewińskiego przez wiele lat prowadziła wykłady i ćwiczenia z podstaw psychometrii, stając się jedną z charakterystycznych postaci Instytutu Psychologii, także jedną z ulubionych bohaterek studenckich anegdot. Choć znana jest jako umysł ścisły, dążący do matematycznej poprawności i precyzji, mało kto wie, że jest także poetką o bogatym życiu duchowym. Można się cieszyć, że kończąc swoją pracę dydaktyczną, zostawiła książkę, która stanowi cenny podręcznik wprowadzający w statystyczne zaplecze psychometrii.

Mariola Łaguna
Instytut Psychologii
Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II